

Oral helse - Geriatri - Ernæring

**Katrine Gahre Fjeld, Tannlege, Førsteamanuensis
Det Odontologiske fakultet, UiO**

Foto: Bjørn Wad

Mann, 80 år med demens sykdom

Vurdering av oral status...

Vurdering oral helse

ROAG munnvurderingsinstrument norsk versjon

februar 2014

Lokalisasjon	Metode	Gradert symptombeskrivelse			Tiltak ved symptomer
		1	2	3	Ved grad 2
Stemme	Snakke, lytte	Normal stemme	Tørr, hes, smattende	Vanskelig å snakke	Fukt munnen med vann (drikke, skylle eller munntørk). Etterfukting med spyttstimulerende eller spytterstatningsmidler.
Lepper	Observer	Myke, lyserøde, fuktige	Tørre og sprukne, sår i munnvikene	Såre og lettblødende	Lokal smertelindring. Smør med fet krem/ salve
Munnslimhinner Fjerne ev. protese	Bruk belysning og munnspeil* Observer: hø. kinn, innside leppe, overkjeve, ve. kinn, innside leppe, underkjeve, gomme, munnulv	Lyserøde, fuktige	Røde, tørre eller områder med belegg	Sår med eller uten blødning	Lokal smertelindring. Rengjøring (ta bort skorper). Etterfukt.
Tunge	Bruk belysning og munnspeil* Observer	Lyserød, fuktig med papiller	Ingen papiller, rød og tørr, belegg	Sår med eller uten blødning, blemmer	Lokal smertelindring. Fjerne belegg og skorper. Etterfukt
Tannkjøtt	Bruk belysning og munnspeil* Observer	Lyserødt og fast	Høvent og rødt	Spontan blødning	Hjelp med tannbørsting og rengjøring mellom tennene Skyll med antibakterielt middel
Tenner	Bruk belysning og munnspeil* Observer	Rene, intet synlig belegg eller matrester	Belegg eller matrester lokalt, dårlige tenner	Belegg eller matrester generelt	Hjelp med tannbørsting og rengjøring mellom tennene. Passende fluortilførsel
Protese	Observer	Rene og fungerende	Belegg eller matrester, fungerer dårlig	Brukes ikke	Hjelp med proteserengjøring, og rengjøring mellom tennene.
Saliva/spytt	Dra med munnspeilet* langs med kinnets innside	Glir lett	Glir tregt	Glir ikke i det hele tatt	Fukte munnen med vann (drikke, skylle eller munntørk). Etterfukte med spyttstimulerende eller spytterstatningsmiddel.
Svelging Relatert til smerte og munntørrhet	Be pasienten svelge, observer og spør	Uhindret svelging	Ubetydelige svelgproblemer	Uttalte svelgproblemer	Fukte munnen med vann (drikke, skylle eller munntørk) Etterfukte med spyttstimulerende eller spytterstatningsmiddel.

*Dersom ikke munnspeil er tilgjengelig, anbefales bruk av trespatel

Tiltak tilsvarende grad 3i ROAG: henvisning eller konsultasjon tannlege/ tannpleier, alternativt lege

Med tillatelse fra Pia Andersson, Leg. tandhyg., dr.odont.vet. / RDH, ph.d., Högskolan Kristianstad, Sektionen för Hälsa och Samhälle

ROAG instruksjonsvideo

https://www.youtube.com/watch?v=QliAom2ah7w&ab_channel=Senioralert

Hvordan er det dekket på i spisestuen?

Test tyggefunksjon

I bit HUBBA BUBBA

Tygget 20 tygg frisk person

Tygget 20 tygg av kvinne 85 år slagpasient

Munntørrhet

- Vurdering av munntørrhet:
  - Tørre lepper,
  - Sår/sprekker i munnviken
  - Tørr og furet tunge
  - Tørre slimhinner og salviapool
  - Tale-og svelgproblemer

400-500 medisiner
som kan gi
munntørrhet

5

- SALIVAGEL
- SALIVASPRAY
- SUGETABLETTER
- PILOKARPIN?

Salvie-te

- Kok opp 2-5dl
- Sett kjølig
- Fordel skyllinger utover dagen
- Kan svelges

1. Bittsår

2. After

3. Gnagsår fra protese

4. Øm rotrest

5. Fistel fra infeksjon rot

6. Abcess i tannrot

7. Etsesår pga tablett

8. Manglende sårtilheling

9. Gingivitt, mukositt, stomatitt..

Oral helse-Rettigheter og sånn...

**Gratis tannlege
sa du?!**

- Hjemmesykepleie og sykehjem >3mnd
- Helfo-refusjoner (ex munntørrhet, redusert evne til egenomsorg, infeksjonsforebyggende...)

Husk på:

- 1. Undersøke tenner og munnhule**
- 2. Vær spesielt obs på munntørrhet**
- 3. Identifiser pasienter med funksjonstap og risiko for dårlig oral helse -inkluder oral helse i vurdering av oppfølgingsbehov!**

Takk for oppmerksomheten 😊

